

Kostamuksen valtiollinen
luonnonpuisto Zapovednik
KOSTOMUKSHSKIJ

Retkireitti Kivijärven runokylien
ja vanhojen kyläkuntien alueille

Akonlahden kylä

Zapovednik Kostomukshskij

Kuikka

Laukkukauppiaiden polulla

Poronjäkäliä ja puolukoita

Karhunaaras ja 1-vuoden ikäinen pentu

Kostamuksen luonnonpuisto

Kostamuksen valtiollinen luonnonpuisto Zapovednik Kostomukshskij perustettiin 14.12.1983 boreaalisten metsien ja metsäpeuran suojelemiseksi. Luonnonpuisto sijaitsee Karjalan tasavallan Kostamuksen kaupunkipiirin alueella ja rajoittuu Suomen valtakunnalliseen rajaan. Pinta-alaltaan se on 49 276 ha.

Luonnonpuiston tavoitteet

Kostamuksen luonnonpuiston toiminnan tavoitteista on määrätty Liittovaltion tiukasti suojeltuja alueita koskevassa laissa № 33-Ø3. Tavoitteisiin kuuluvat luontoalueiden suojelu, tutkimustyön järjestäminen, ekologisen seurannan toteuttaminen, ympäristökasvatukseen panostaminen sekä luontomatkailun kehittäminen.

Luonnonpuiston logo

Luonnonpuiston tunnuskuva (logona) on järven veteen kuvastuva metsäpeura metsän pääpuulajia symboloivan männynkävyn taustalla. Kuva heijastaa ympäristön suotuisia olosuhteita, joissa runsas paikallinen eläimistö elää, - kirkkaita järviä, ikivanhoja mäntymetsiä, puhdasta ilmaa.

Keidassuo

Jäkälien peittämä kuvio kiven pinnalla

Kivijoki

Luonnonpuiston alue kuuluu

Karjalan pohjoisboreaaliseen vyöhykkeeseen, jonka pääarvona on ikivanhoja metsiä – metsäpeuran suosimaa varsomis- ja laidunaluetta. Luonnonpuistossa elää pohjoisborealisella alueella levinneitä nisäkkäitä: päästäisiä, idänmetsähiiriä, metsäjäniksiä, hirviä, karhuja, susia, ilveksiä, ahmoja, kettuja, oravia ja liito-oravia, näätiä, kärppiä, lumikoja jne.

Luonnonpuistossa kulkee vedenjakaja Vienan meren ja Itämeren välillä. Puiston alueella on yli 250 järveä. Niistä suurin on Kivijärvi (Kammenoje ozero), jonka pinta-ala on yli 10,5 tuhatta hehtaaria. Siinä on 98 saarta, paljon niemiä ja lahtia. Järven keskisyvyys - 8 m. Rannikko on melko karu, sen rantaviivan pituus on 193 km.

Kivijärvestä aloittaa juoksunsa Kivijoki, joka virtaa luonnonpuiston halki 30 km ja laskee Nuokkijärveen. Joessa on 15 suurta ja pientä koskea puiston alueella. Upea ja maalausellinen Kuningaskoski (Tsarj-porog) jakaa joen vedet kahdeksi haaraksi.

Paikalliselle ilmastolle ovat tyypillisiä pitkät leudot talvet ja lyhyet viileät kesät. Viileä pitkä kevätkausi ja suhteellisen lämmin syksy ovat myös tavallisia.

Yhtye "Karelskaja gornitsa" laulamassa «Kiitehenjärvi»-laulua karjalan kielellä Petrunpäivänä. Pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin päivä Akonlahdessa v. 2014

Juhlien järjestäminen

Luonnonpuiston kulttuurinen ja historiallinen perintö

Kostamuksen luonnonpuisto sijaitsee alueella, jossa aikaisemmin asui seudun kantaväestöä – karjalaisia. Kivijärven (karjalaksi – Kiitehenjärven) rantamilla oli 17 kylää, missä asui noin 1500 ihmistä. Akonlahti oli seudun suurin kylä. Keskuskylän lisäksi Akonlahteen lasketaan kuuluvaksi läheiset kyläryhmät: Tulliniemi, Sappovaara, Tetriniemi, Nykyttilä, Timola, Jehrimänvaara, Märkävaara ja Munankilahti, joissa asui noin 600 kyläläistä.

Ihmiset elivät rauhallista verkkaista elämää ihmeellisen kauniin luonnon lähellä. Sellaisesta elämäntavasta kehittyi perinne luonnon säilyttämisestä tulevia sukupolvia varten. Pellot, heinä-, marja-, metsästysmaat ja apajapaikat periytyivät polvesta polveen. Valtakunnallisen rajan uudelleen järjestämisen yhteydessä v. 1958 Kivijärven kylien asukkaat sijoitettiin asumaan naapurikyliin – Uhtualle, Vuokkiniemeen ja muille piireille.

Akonlahti

Akonlahti

Elias Lönnrotin kivi. Kalevala-epoksen runojen lausuminen (teatterinäytös Petrunpäivänä)

Kanteletrio Petrunpäivänä

Akonlahden kirkko, v. 1915

Aikoinaan Akonlahden kylää pidettiin vauraana. Talot olivat vienalaisiksi tavanomaista suurempia ja komeampia. Kylässä toimii seurakuntakoulu, kauppa- ja Neitsyt Marian syntymän kirkko, joka oli rakennettu v. 1888 pietarilaisen kauppaneuvoksen A.K. Savinovin varoilla. Melkein kaikki kyläläiset osasivat suomea. Luku- ja kirjoitustaitoisia täällä oli enemmän kuin muissa kylissä.

Akonlahti on runonlaulajien synnyinmaa. Runojen ensimmäisenä kerääjänä oli Elias Lönnrot. Hän tallensi Soava Trohkimaiselta runoja ja loitsuja, joiden säkeitä käytti myöhemmin maailmankuulussa Kalevala-epoksessa. Suomalaiset kansanperintetutkijat tallensivat Akonlahden runonlaulajilta monia runoja ja tarinoita.

Petrunpäivä - Pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin päivä oli paikallisen kirkon nimikokouhla. Vanhan juhlaperinteen uudelleen herättäminen tapahtui seudun kantaväestön kulttuurin säilyttämiseen ja elvyttämiseen suunnatun luonnonpuistossa suoritetun toiminnan ansiosta. Joka vuosi 12. heinäkuuta järven rannalla, jolle aikoinaan kerääntyi kylän väkeä kirkon luokse, kuuluu karjalaisia lauluja, leikitään piirileikkiä (karjalaksi – kruugaa) ja järjestetään kylän perinteiset kisat.

Reittikartta "Kivijärven runokylien ja vanhojen kyläkuntien alueille" (reitti № 5).

Reitin lähtöpisteenä on Akonlahteen kuuluvaksi laskettu Tulliniemen kylä. Petrunpäivää juhlittiin ennen ja elvytetään nyt juuri tällä alueella. Juhlapaikalta reitti jat-

tuu kauniilla metsäpolulla Kivijärven lahteen pistävän niemen päähän. Matkalla voi tutustua vanhaan karsikko-perinteeseen ja nähdä entisten talojen perustuksia. Niemen päästä matka jatkuu järvellä moottoriveneellä. Ensimmäinen pysähdys on Sappovaarassa, missä tutustutaan kylän historiaan ja kyläläisten kohtaloihin.

Merkit

Nähtävyyks

Parkkipaikka

WC

Nuotiopaikka

Luonnonpuiston alue

Kostamus-kaupungin kohteet

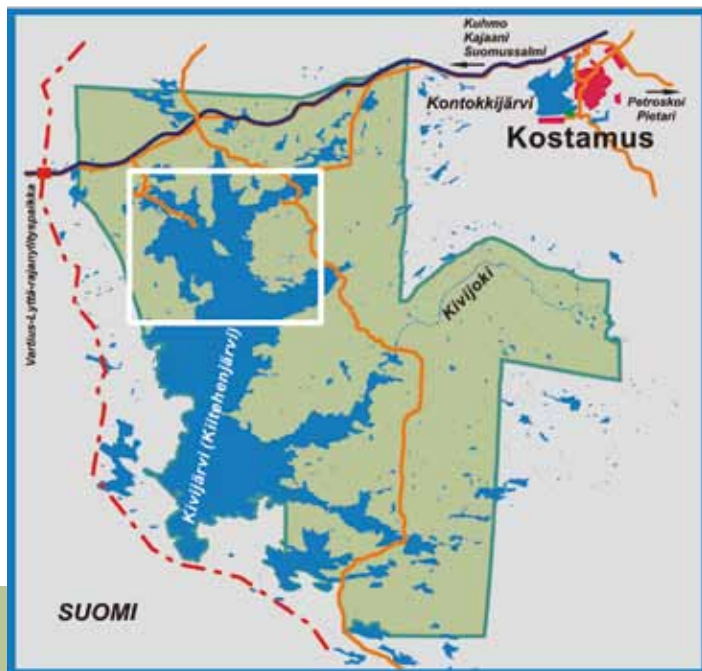
Valtakunnallinen raja

Autotie,
tekniset rakenteet

Rautatie

Reitti menee Sappulahden kautta käsin-
tehdylle kanavalle, jota paikalliset kylä-
läiset käyttivät aikaisemmin päästäkseen
naapurikyliin. Kanavan suussa nousi mat-
karisti, joka entisöitiin v. 2014 historialli-
selle paikalleen. Täällä retken osanottajat
tutustuvat Tetriniemen kylän historiaan.
Seuraava pysähdyspaikka – Neitisaari (De-

vitshij ostrov). Saaren historiasta kertovat
tarinat tutustuttavat kohteeseen.
Vesireitin viimeisenä kohteena on reitin
alussa ollut Tulliniemi.

Neitisaari

Neitisaari

On olemassa legenda, josta selviää saaren nimi. Ryöstöretkien aikana ruotsit hyökkäsivät usein Kiitehenjärven kyliin. Erään retken aikana ruotsalaiset tekivät kyläläisistä selvän (kylään jäi vain naisia ja lapsia, miehet siihen aikaan olivat pyytämässä kalaa).

Kylän kaksi neitiä otti aitan oven saranoiltaan irti ja pääsi vesitse oven päällä lähemmälle saarelle. Pian neidit tapasivat nuottamiehiä. Lyhyen ajan kuluttua yksi neidistä sairastui ja kuoli. Tytön muistoksi saari, missä neidit pelastuivat, nimettiin Neitisaari.

Saareen liittyy toinenkin legenda. Erään hyökkäyksen aikana rosvot ryöstivät ison määrän kultaa. Ryöstäjät upottivat veneen kullan kanssa Neitisaaren lähellä olevaan pieneen lampeen. Puhutaan että vene nousee lammen pinnalle kun 3-vuotinen poika ja yhtä yötä elänyt varsa kulkevat samana yönä lammen yhden päivän jään päällä.

Neitisaari
(sateliittikuva)

Kivijärvi (Kiitehenjärvi)

Neitisaari on metsäpeuran suosima paikka

Sappovaara

Tarinan mukaan Sappovaaran perusti 1800-luvun puolivälissä Petri Huotarinen, Petri-rokka ("rokka" karjalaksi tarkoittaa keittoa). Suuresta visasta Petri teki ison

kulhon, josta koko kotiväki söi. Huotarisen talo sai nimensä Rokkala. Myöhemmin kaikki kyläläiset saivat lisänimen "rokka": Hilippä-rokka, Vasko-rokka, Vasseli-rokka.

*Sappovaaran kanava,
v.1894*

*Matkaristi Sappovaaran
kylässä kanavan vieressä.
Entisöity 12.08.2014*

Sappo- vaara

Matkaristi. Sappolahti

Tetrinimen ja Sappovaaran kylät ovat melko lähellä toisiaan. Kuitenkaan kylästä toiseen kulkenutta tietä ei ollut. Vesitie kulki Polvisenniemen kautta, minkä takia se oli aika pitkä. Sappovaaran asukkaat päättivät lyhentää vesireittiä ja kaivoivat 120-metrin kanavan venekulkua varten. Ortodok-

sisen perinteen mukaan pystytettiin matkaristi kanavan suuhun. Kotoa lähtiessään matkustajat rukoilivat onnellista matkaa ja kumartelivat ristin edessä. Kotiin saapuaan he lausivat kiitosrukouksen ja taas kumartelivat.

Tetriniemi

Tetriniemi

Tetriniemen kylä on vanhempi kuin Sappovaara ja asukasmäärältään se oli sitä suurempi. Kylässä oli 20 taloa. Ensimmäiset asukkaat tulivat Akonlahdesta. Tetriniemen historiaan liittyi tarina korkeasta männystä. Mänty kasvoi hautausmaan kuusikon edessä. Puu seiso erillään ja oli varustettu merkeillä – karsikolla.

Tetriniemi sai mainetta runonlaulajien ansiosta. Sappovaaran Hilipän akka oli alkuperäisin Tetriniemestä. Täälläkin eli Huotarisen suvun yksi kuuluisa runonlaulaja Lyttä-kylästä.

Saunavastojen valmistus

Heinättöissä

Perhe Tetriniemen kylästä

Karsikko

Karsikko

Kaikkina aikoina ihmiset ovat sitoneet solmut muistissa tai tehneet "pilkat", kun tulee panna muistiin jokin asia. Akonlahden sekä Pohjois-Karjalan muiden kylien asukkaat käyttivät sitä varren puuta, jotka useimmiten seisovivat erillään. Merkeillä varustetut puut (puista karsittiin oksat, tehtiin merkit puun runkoon tai leikattiin kuoreen erilaiset kuviot) sanottiin karsikoiksi. Tämä ilmiö liittyy eniten mytologiseen maailmankuvaan.

Hääpäivänä puusta karsittiin oksat ja tuotiin ne morsiamen helmalle. Samalla lausuttiin: puolet – poikia, puolet – tyttöä.

Jos apajasta saatiin paljon kaloja, joku nuottamiehistä karsi rannalla olevasta karsikkopuusta alhaisia oksia. Se oli tulevan kalastuskauden hyvän saaliin merkki.

Karsikon tekeminen oli sekä perheperinteenä että henkilökohtaisena asiana. Joskus puun karsintaan osallistuivat kaikki kyläläiset. Samalla pidettiin, että karsikkopuut edistävät ihmisten onnea ja menestystä sekä auttavat kaikissa asioissa.

Saaliskarsikot tehtiin onnistuneen metsästyksen paikalle

Nykypäivinä tehty karsikko

Useimmiten karsikko oli karsittu havupuu, sillä havupuut ovat kestävämpiä kuin lehtipuut

Reitti

Matkan pituus: 12 kilometriä

Matkan kesto: 3 tuntia

Vuodenaika: 15.07. - 10.08.

Kuljetusväline: moottorivene

Turvavälineet: pelastusliivit ja kypärät

Reitin kesto-aika vaihtelee tuuliolojen mukaan

Reitin lähtöpisteen vieressä on nuotiopaikka, huvimaja, laitur, WC.

Roskat on poltettava. Lähdeettäessä on otettava polttamattomat roskat mukaan.

Ryhmän maksimimäärä: 5 henkeä

Ryhmien maksimimäärä turismikauden aikana: 12

Ammattitaitoinen opas

Matkavaraukset otetaan vastaan 15.06. asti

Miten meille pääsee?

Petroskoista ja Pietarista Kostamukseen pääsee junalla.

Kostamuksen rautatieasemalta taksilla pääsee luonnonpuistoon.

Suomesta Kostamukseen pääsee henkilöautolla

Vartius-Lyttä-rajanylityspaikan kautta. Rajalta

Kostamukseen on 38 km:n pituinen matka.

Yhteystiedot

Puh.: 8 (814-59) 5-45-24, 8 (814-59) 5-45-82

Englanniksi: +7 911 410 61 36

Osoite: 186930, Karjalan tasavalta, Kostamus,

Priozjornaja-katu, 2

Sähköosoite: kost.zap@mail.ru tai org.oopt@mail.ru

Asiakaspalvelu: ma-pe 08.00-17.00, lounastauko 12.00-13.00

www.kost-zap.ru

www.vk.com/kostzap

Valokuva-aineisto: V. Vimala, I. Inha, V. Ipatova, K. Kampainen, V. Kaukonen, A. Misailov, A. Tshebotajev, luonnonpuiston arkisto

Design: A. Maksimov, V. Ipatova

Käännös: S. Kovaleva

ENPI CBC
KARELIA

IntellGreenBelt

Venäjän tiedeakatemian
Karjalan tiedekeskus

Kirjanen julkaistu Euroopan unionin, Venäjän Federaation ja Suomen rahoittaman kansainvälisen KA 529 IntellGreenBelt-projektin toteuttamisessa Karelia-ENPI-rajayhteistyöohjelman puitteissa. Projektin pääpartnerina on Venäjän tiedeakatemian Karjalan tiedekeskus.